

תנ"ך

ענן עדן

לראות... להתרגש... ולהתקדש... במצוות הראיה

מבוא

דורנו הוא דור חזותי הכל עובר דרך העיניים. מידע רב נקלט במוחנו ובנפשנו דרך העיניים בין אם התכוונו לראות ובין אם לא. ראיה זו שאנו דנים בה יכולה להיות שלילית או חיובית. בכח הראיה אנו מובלים לחיי קדושה וטהרה או לתאוה וטומאה. המסרים שאנו קולטים דרך העיניים משאירים רושם עצום על מחשבותינו ובכח ראיה זו לבנות או להרוס. ספרים נכתבו על חשיבות שמירת העיניים וצדיקים גדולים נהגו לשמור על עיניהם ממראות שלילים ובכך זכו לראיה עמוקה וחדה. היכן נמצא בתורה הדרכה בנושא הראיה? ישנה מצוה שמתמקדת בנושא זה והיא "עולת ראיה" או "הראיון" כפי שנקראה במשנה. נבאר את מצוות הראיה בתחילה מתוך עיון מדויק בפסוקים המתאייחים למצוה זו. לאחר מכן נתבונן היטב ונשאל שאלות הנוגעות במהות המצוה. את התשובות נחפש מתוך עיון בפרשני המקרא, בגמרא ובדברי הראשונים ואחרונים. מתוך עיון במקורות בנושא הראיה נדע לכוון את עינינו למקורות הטהר והקדושה ומכח ראיה זו נתרגש ונתקדש!

עיון במקרא

נעיין בפסוקים המתארים מצוה זו בחומש שמות ודברים.

שמות פרק כג

(יד) שלש רגלים תחג לי בשנה:

(טו) את חג המצות תשמור שבעת ימים תאכל מצות כאשר צויתך למועד חדש האביב כי בו יצאת ממצרים ולא יראו פני ריקם:

(טז) וְחַג הַקִּצִּיר בַּכּוֹרֵי מַעֲשֵׂיךָ אֲשֶׁר תִּזְרַע בַּשָּׂדֶה וְחַג הָאָסֵף בְּצֵאת הַשָּׂנֵה
בְּאֶסְפָּךָ אֶת מַעֲשֵׂיךָ מִן הַשָּׂדֶה:
(יז) שְׁלֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׂנֵה יֵרָאֶה כָּל זְכוּרְךָ אֶל פְּנֵי הָאֵדֶן יִקְנֹךְ:

דברים פרק טז

(יד) וְשִׂמְחַת בְּחַגְדָּךָ אֶתָּה וּבְנֶךָ וּבִתְךָ וְעַבְדְּךָ וְאִמְתְּךָ וְחַלּוּי וְהֵגֵר וְהַיְתוּם וְהָאֱלֻמִּנָּה אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֶיךָ:
(טו) שְׁבַעַת יָמִים תַּחַג לִיקְנֹךְ אֱלֹהֶיךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יִקְנֹךְ כִּי יִבְרַכְךָ יִקְנֹךְ אֱלֹהֶיךָ בְּכֹל תְּבוּאָתְךָ וּבְכֹל מַעֲשֵׂה יָדֶיךָ וְהָיִיתָ אֵד שְׂמֹחַ:
(טז) שְׁלֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׂנֵה יֵרָאֶה כָּל זְכוּרְךָ אֶת פְּנֵי יִקְנֹךְ אֱלֹהֶיךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר בְּחַג הַמִּצּוֹת וּבְחַג הַשְּׁבִיעוֹת וּבְחַג הַסִּכּוֹת וְלֹא יֵרָאֶה אֶת פְּנֵי יִקְנֹךְ רִיקָם:
(יז) אִישׁ כְּמִתְנַת יָדוֹ כְּבִרְכַּת יִקְנֹךְ אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר נָתַן לְךָ: ס

מתוך התבוננות בפסוקים אנו לומדים שישנן שלוש מצוות קבועות כשעולים לרגל (מעבר למצוות היחודיות של כל חג).
א. מצוה לראות/להראות לפני ה'
ב. מצוה לחגוג לה'
ג. מצוה לשמוח

לפני שנעיין היטב בפסוקים נציץ ברמב"ם לקבל מושג והגדרה למצוות אלה:
רמב"ם הלכות חגיגה פרק א הלכה א:

"שלוש מצוות עשה נצטוו ישראל בכל רגל משלש רגלים ואלו הן: הראייה שנאמר יראה כל זכורך, והחגיגה שנאמר תחוג לה' אלהיך, והשמחה שנאמר ושמחת בחגך.

הראייה האמורה בתורה היא שנראה פניו בעזרה ביום טוב הראשון של חג ויביא עמו קרבן עולה בין מן העוף בין מן הבהמה, ומי שבא לעזרה ביום ראשון ולא הביא עולה לא דיו שלא עשה מצות עשה אלא עובר על לא תעשה שנאמר לא יראו פני ריקם, ואינו לוקה על לאו זה שהרי לא עשה מעשה,

החגיגה האמורה בתורה היא שיקריב שלמים ביום טוב הראשון של חג בבואו להראות, והדבר ידוע שאין השלמים באים אלא מן הבהמה, ושתי מצוות אלו שהן הראייה והחגיגה אין הנשים חייבות בהן,

והשמחה האמורה ברגלים היא שיקריב שלמים יתר על שלמי חגיגה, ואלו הם הנקראים שלמי שמחת חגיגה שנאמר וזבחת שלמים ואכלת שם ושמחת לפני ה' אלהיך, ונשים חייבות במצוה זו."

השגת הראב"ד: ונשים חייבות במצוה זו - א"א לא בקרבן אלא בשמחה שתשמח עם בעלה שתעלה עמו והוא ישמח אותה.

השאלות לעיון

אכן ביתר התבוננות בפסוקים עולים מספר תמיהות הטעונות בירור:

א. כיצד ניתן לראות את ה'?!
משה רבינו שדיבר "פנים אל פנים" דרגה כה עליונה ויחודית, "בכל ביתי נאמן" מבקש לראות את פניו של ה'. הוא לא מסתפק בחוש השמיעה והדיבור כשאר הנביאים אלא רוצה עוד, לראות את פניו, ותשובת ה' חד משמעית לא תוכל לראות את פני "כי לא יראני האדם והי"י" (שמות ל"ג כ') אם כן כיצד ייתכן שכל יהודי שמתפנה מעיסוקיו הפרטיים ועולה על חמור ועושה את דרכו לבית המקדש זוכה ורואה את פני השכינה?!
ועוד, שהרי "אין לו גוף ולא דמות הגוף" (פיוט "יגדל אלוקים") אז מה משמעות ראייה זו?

ב. מי רואה את מי?
מצד אחד כתוב "שלוש פעמים בשנה יראה כל זכורך את ה'" כלומר, שהאדם מצווה לבוא ולראות מלשון פועל ואילו מניקוד המילה יראה מובן שהאדם בא על מנת להיראות מלפני ה' כלומר שה' הוא הרואה בפועל והאדם נפעל. דהיינו, מי מציץ על מי?

ג. מלשון הפסוקים מתברר שישנה דרישה תקיפה לא לבוא ולראות/להראות בידיים ריקות, במילים אחרות אם תבוא, תבוא רק עם מתנה, אחרת אל תבוא בכלל! הדרישה הזו נשמעת כפקודת מלך רודן שכל מחשבתו על בית אוצר. אמנם שאלה זו שייכת בכלל בענייני המקדש וכי קורבנות ומנחות צריך ה' אך פה מתעצמת השאלה.

ראייה הדדית

עיון בפרשנים

נתחיל בבירור השאלה מי רואה את מי?
מתוך עיון בפרשנים השונים אנו למדים שהתורה רמזה בכל הרבדים הלשוניים שיש בראייה זו **הדדיות**. מהדגש באות "פ" כדברי פירוש "בעל הטורים" (דברים ט"ז, טז) "את פני" עם דגש ב"פ" פעמים - לומר פנים בפנים וכשם שבא לראות כך בא ליראות הרומז על הראייה פנים בפנים.
פירוש ה"אבי עזר" (על האבן עזרא) מציין זאת על ידי הניגוד בפסוק (דברים ט"ז, טז) הניקוד יראה מורה על נפעל והמילה "את" מורה על פועל והוכיח הרב שהכלל הראשון גובר ולכן קוראים "לפני ה'".

פירוש הדעת מקרא אף מציין ניגוד בין הפסוקים: (שמות כ"ג, יז) "אל פני אדון ה'..." ומלשון זה עולה שהי' רואה את הבאים אליו. ואילו מן הלשון לעיל טו "ולא יראו פני ריקם" עולה שהבאים רואים את פניו. ומצירוף הדברים עולה, שיש כאן יחס הדדי בין ה' ובין עבדיו: הם באים ורואים אותו והוא רואה אותם. לעומתם מקצין שדי"ל בפירושו שהבאים רואים את פני ה' (שמות כ"ג, יז) עיקר הכוונה בכל המקראות הללו שבעניין זה היא לומר שהבאים רואים את פני ה' אלא שמפני הכבוד לא נוקדה התיבה בבניין נפעל.

הרמב"ם הני"ל בלשונו ההלכתית והמדויקת גם רומז על הניגודיות הקיימת בראיה זה. בתחילה כותב: "...הראיה האמורה בתורה ש**נראה** פניו בעזרה" ובהמשך "החגיגה האמורה בתורה היא שיקריב... בבואו **להראות**..." נשים לב לסדר בדבריו קודם "נראה" עם ניקוד צרה באות "ר" ואחר כך "נראה" עם פתח באות "ר". כלומר, קודם אדם מתאמץ לראות ואז ה' נראה אליו.

עיון במסכת חגיגה

מתברר ששני הצדדים לראיה זו מתגלים גם במחלוקת ראשונים על הגמרא: תלמוד בבלי מסכת חגיגה דף ב עמוד א:

יוחנן בן דהבאי אומר משום רבי יהודה: סומא באחת מעיניו פטור מן הראייה, שנאמר (שמות כ"ג) יראה יראה - כדרך שבא לראות כך בא ליראות, מה לראות בשתי עיניו - אף ליראות בשתי עיניו.

רש"י מסכת חגיגה דף ב עמוד א:

יראה יראה - [יראה] כתיב, וקרינן יראה, יראה כל זכורך את פני האדון דמשמע שהאדם רואה את השכינה, יראה כל זכורך את פני האדון משמע שהאדון בא לראותך, בקיש הכתוב ראייתך לראייתו.

כדרך שבא לראותך - כך הוא בא ליראות ממך. מה לראותך - בשתי עיניו. אף - כאן ליראות מן האדם - בשתי עיניו של אדם.

תוספות מסכת חגיגה דף ב עמוד א:

יראה יראה כדרך שבא לראות - פרש"י כדרך שבא הקב"ה לראותך דהיינו בשתי עיניו אף אתה בא לראותו בשתי עיניך ולא יתכן לר"ת דהא לא שייך ביאה גבי שכינה שבכל מקום הוא ועוד דדריש מסורת קודם אדרבה היו לנו לדרוש המקרא קודם עיי"כ גריס ר"ת יראה יראה מה לראות בשתי עיניו שאדם בא להתראות לפני המקום בשתי עיניו של מקום אף האדם בא לראות המקום בשתי עיניו...

לכאורה נראה שדבריהם זהים אולם לאחר עיון נוסף ולאור דברי המהרש"א נגלה שרש"י מעמיד את פעולת הראיה מצדו של ה', הוא בא לראות ולהראות

ואילו לפי התוס' לא ייתכן לומר שה' בא ולכן יש להסביר את פעולת הראיה מנקודת המבט של האדם הוא (האדם) רואה והוא בא להראות לפני ה'.

לאור המקורות הללו קשה להכריע למי מיוחסת פעולת הראיה שהרי הדעות חלוקות באופן שיטתי בתורה שבכתב ובתורה שבעל פה. נראה שאנו נדרשים לשמוע את דבר ה' הנשמע בשני קולות. אם נקשיב היטב מתברר שגם אנו בני ישראל וגם הקב"ה רואים. ככל שאדם מתאמץ לראות, להתקרב, להדבק בה' כך הוא זוכה להארת פנים של ה'.

כבר אמרו חז"ל "פיתחו לי פתח כפיתחו של מחט ואני אפתח לכם פתח כפתחו של אולם!" כלומר, שעל האדם להתאמץ ולהשתדל "התעוררותא דלתתא" ומתוך כך מעורר את מידת טובו של ה' להוריד שפע וברכה לעולם ולעצמו.

לאור הסבר זה ניתן להבין מדוע ה' דורש שלא נבוא ריקם לפניו. הוא מחכה לנו כדי לתת ברכה אולם ללא מעשים ומאמץ מצידנו ברכה זו לא תוכל לחול עלינו. למה הדבר דומה? לאדם שמחכה לקבל מים אבל אין לו כוס... בלי מקום קיבול אין לברכה מקום להופיע.

על היהודי לעלות לרגל לאתר הכנה והשקעה. כלומר, הבאת קורבן יחד עם המוכנות הנפשית המתלווה להבאה זו ומתוך כך זוכה להתקרב לה'.

עבודת הראיה - מהי?

לפי דברים אלה יש לברר ולהגדיר מהי אותה ראיה לה אנו נדרשים ובמילים אחרות מהי מצוות ראיה הלכה למעשה?

בספר בראשית (כ"ב) מתוארת פרשת העקדה ובה מופיע הביטוי "יראה" מספר פעמים, פעם "ר" מנוקדת בצרה ופעם בפתח. כאשר יצחק שואל את אברהם "איה השה לעולה?" עונה לו אביו "אלקים יראה לו" ("ר" בצרה) אמירה זו מבטאת אמונה עצומה. שהרי שאלת הבן מעלה לשיא את הקושי של אביו והוא במאמץ ובאומץ עונה "אלוקים יראה".

תשובה זו המבטאת את אמונתו הצרופה של אברהם כאילו שאמר "בני, הוא יראה לנו, אלקים משגיח ומדריך אותנו". "יראה" זו מלמדת אותנו כיצד צריך להתבונן בדרכי ה' ומכאן אנו לומדים כיצד לגשת להר המוריה מקום המקדש מתוך אמונה וביטחון בה' (כידוע שזה חלק מהנסיון בעליה לרגל, בכך, שכל הרכוש נשאר מופקר והעולה צריך לבטוח בה').

התוצאה של אמונה זו היא הראיה שאברהם זוכה להשגחה פרטית ממקום מיוחד זה שנאמר בסוף פרשת העקדה:

ויקרא אברהם שם המקום שהוא יקוק יראה אשר יאמר היום בהר יקוק
 יראה:
 מי שרואה באמונה את דרכי ה' סופו שהי' ישקיף וישגיח עליו:
 שיעור ראשון בנושא הראיה למדנו מאברהם אבינו בהר המוריה - מקום בית
 המקדש!

ציצית - ראייה אקטיבית

בפרשת ציצית (במדבר ט"ו) אנו מוצאים את הציווי "וראיתם אותי" אמנם
 אין מדובר בראיית ה' ולא בבית המקדש אבל מדובר בציווי של ראיית דבר
 מצווה. כידוע מצוות ציצית במקורות כוללת חוט תכלת ועליה אומרת הגמרא
 (מנחות מג, ע"ב): "מפני שהתכלת דומה לים וים דומה לרקיע ורקיע לכסא
 הכבוד".

מכאן ברור שראיה זו קשורה מאד לראיית העזרה, שניהם מכוונים כלפי
 שמיא, אלא, שמצוות הציצית צמודה אלינו, היא מלווה אותנו במהלך כל היום,
 היא "יורדת" לתוך המציאות האפורה היום יומית ואילו הראיה במקדש דורשת
 מאיתנו לעלות ולהתרומם מעל המציאות הרגילה הכוללת הבאת קורבן לקיים
 "ולא יראו פני ריקם".

אולם מעבר להשוואה זו ניתן ללמוד ממצוות הציצית דרך לראיה אקטיבית
 המובילה להי' מסלול מאמצים שמוליך את האדם לקדושה.
 כאשר אנו מעיינים בפרשה זו, אנו מוצאים ארבעה פעלים:
 "וראיתם אותי" - כלומר ראיית הציצית ופתיל התכלת.
 "וזכרתם את כל מצוותי" - מתוך ראייה בא לידי זכירת מצוות.
 "ועשיתם אותם" - מתוך הזכירה בא לעשייה.
 "והייתם קדושים" - וכתוצאה מכך אתם תהיו קדושים!
 כאשר התורה מכוונת אותנו לראיה חיובית - אקטיבית היא אף מזהירה
 מראיה שלילית "ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם" כלומר, שבכח הראיה גם
 להוביל למעשים שלילים ומכאן שראיה אקטיבית מצריכה זהירות.
 האם גם במצוות הראיה בעזרה אנו נדרשים לסוג ראייה כזו?

בספר החינוך (מצי' תנ"ב) לביאור שורש מצות הראיה כתוב:
 "משרשי מצוה זו למען יראו כל ישראל ויתנו ליבם בפעולת הקורבן
 לעורך הלבבות... הננו לאל עבדים נכנסים ובאים בצל קורתו... ועם
 המעשה הזה יתעורר דעתנו ונכניס בלבנו מוראו ונקבע בעיונו
 אהבתו ונזכה לקבל חסדו וברכתו".
 כלומר, שבעצם ראיית הקורבן והמקדש בכלל מתרגש האדם ומעורר את
 יראתו ואהבתו ליתברך. האדם הבא "להפגש" חייב לבוא לראייה אקטיבית

עליו להתעורר מבחינה רוחנית להגביר את אהבתו ויראתו, אין מדובר בראייה סבילה "בטיול תיירים" לצלם וללכת הביתה אלא בראייה הגורמת למהפכה בנפש האדם, ויוצרת עליו רושם חזק - הוא יצא משם אדם אחר!

לסיכום ההשוואה בין מצות ראית ציצית למצות הראייה במקדש ניתן לומר שבשניהם מדובר בראייה אקטיבית המביאה לידי פעולה ושינוי אלא שבציצית הדגש הוא על קיום המצוות ואילו בעזרה האדם מעצים את אמונתו ויראתו בבית ה'.

מעניין לציין בהקשר זה את הגמרא במסכת בבא בתרא (ד, ע"א מתורגם): אמרו מי שלא ראה בנין הורדוס לא ראה בנין נאה מימיו במה בנאו? אמר רבה באבני שיש ומרמר ויש אומרים באבני כחל שיש ומרמר מוציא שפה ומכניס שפה כדי שיקבלו את הסייד. ביקש לצפותם זהב אמרו לו חכמים הנח כך יפה יותר שנראים כגלי הים!

דמיון לא מקרי לתכלת בציצית! שניהם עושים רושם של יראת שמים. (במדע הצבעים לכל צבע יש משמעות והתכלת מוגדרת כצבע רוחני).

ראייה היא הבנה

כהמשך לבירור והגדרת הראייה מצד האדם נעיין ברמב"ן על הפסוק "ויאמר הראני נא את כבודך" (שמות ל"ג, יח) "ביקש שיהיה מראה ממש את כבוד ה'... אספקלריה המאירה... והי ענה... אני אעביר את כל מידת טובי על פניך שתשגנו ותתבונן בכל טובי יותר מכל אדם..." כלומר, שהראייה היא השגה במידת הטוב של ה' ומדובר בראייה רוחנית בהבנה, בתפיסה ולא בראייה מוחשית. נראה שהכוונה להבנת דרכי הנהגת ה' בעולם ואולי ניתן לתרגם זאת ללימוד הספירות שהם המידות שבהם מנהיג ה' את עולמו. בתובנות אלה שייכת התבוננות לימוד והשגה. זוהי הראייה לה נדרש האדם בבואו לעזרה.

יאר ה' פניו - אליך!

לאחר שביררנו את משמעות הראייה שהאדם מצווה עליה עלינו לברר מה המשמעות שה' נראה אל האדם. שהרי ע"פ הפסוקים והפרשנים הסקנו שמדובר בראייה הודית וכפי שפירש רש"י (חגיגה ב, ע"א) "כדרך שבא לראות כך בא לבראות - לראותך בשתי עיניו".

מה קורה במעמד הנשגב שהיהודי מגיע למקדש, עושה את ההשתדלות מצידו, כיצד מגיב ה'?! מה משמעות "העיניים" הצופות באותו יהודי? בעל "הכלי יקר" מסביר את משמעות הראייה של ה' בפירושו לפסוק "זה אמר אל אברם... שא נא עיניך וראה מן המקום אשר אתה שם... כי את כל הארץ אשר אתה רואה..." (בראשית י"ג, יד).

הקב"ה הקנה לאברהם את הארץ משתי סיבות ואחד מהם הוא רוחני "...הרוחני הוא כי שם מקום המקדש של מטה נכוון כנגד בית המקדש של מעלה... וכל המסתכל במקום הקדוש הוא מיד נתלבש רוח טהרה וקדושה ומלך עליון ביופיו **תחזינה עיניו** ובראיה לחוד סגי לאדם לקנות השלמות ההוא במקום אשר קרא לו אברהם "ה' יראה" וקרי ביה "יראה" היו"ד בחיריק ו"יראה" היו"ד בציריה. כי כדרך שבא לראות כך בא ליראות כי מיד בבואו שמה כשם שהשכינה רואה אותו כך הוא רואה את פני השכינה ומיד נעשה מושפע ומואצל ודבק בזיו שכינתו יתברך מעין עולם הבא... ולא בכל מקום בארץ האדם זוכה לשלמות זה כי אם במקום הנקרא "ה' יראה" והוא הר המוריה..."

מדבריו אנו למדים שאדם שזוכה לעמוד במקום קדוש זוכה לברכה רוחנית ומתעלה לדרגות של טהרה וקדושה. בהמשך כותב ה"כלי יקר" שכח השפעה זו לא סר ממקום זה אף בזמן חורבנו ומטעם זה צדיקים וכן רבים אחרים נכספו לעמוד במקום קדוש זה!

הארות מתוך התפילה

בחזרת השי"ץ הכהנים מברכים את הציבור:

במדבר פרק ו, כד-כו:

יְבָרְכְךָ יְקוֹק וַיִּשְׁמְרְךָ: ס

יְאֵר יְקוֹק פְּנֵי אֱלֹהֶיךָ וַיַּחַנְךָ: ס

יִשָּׂא יְקוֹק פְּנֵי אֱלֹהֶיךָ וַיִּשֶׂם לְךָ שְׁלוֹם: ס

בברכה זו מוזכר הביטוי "יאר ה' פניו" ולהבנת משמעותו צריך רק להתבונן בברכות הסמוכות לו ולהבין שמדובר בברכה, שמירה, נתינת חן, משוא פנים ולבסוף ברכת שלום. זה הפירוט להארת פני ה' בתורה שבכתב אולם בלשון חז"ל בניסוח התפילה אנו מוצאים הגדרות שונות (שנראה שבמהותם הם זהות) וכך מופיע בברכת "שים שלום" מיד לאחר ברכת כהנים:

ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך כי באור פניך נתת לנו: תורת חיים, ואהבת חסד, וצדקה, וברכה, ורחמים, וחיים, ושלום. מסביר הרב מונק בספרו "עולם התפילות" (עמ' קסד): "ביחד נימנות כאן איפוא שבע לשונות ברכה שבהן חנן ה' אותנו "באור פניו" - בדיוק כמספר צבעי הקשת שבענן". הוא משווה ע"פ הנביא את מראה הקשת למראה ה' כפי הכתוב בספר יחזקאל (א, כח):

כְּמַרְאֵה הַקֶּשֶׁת אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּעֵינֵי בְּיּוֹם הַגֹּשֶׁם כִּן מַרְאֵה הַנֶּגֶה סָבִיב הוּא מַרְאֵה דְמוֹת כְּבוֹד יְקוֹק וְאַרְאֵה נֶאֱפֵל עַל פְּנֵי וְאַשְׁמַע קוֹל מִדְּבָר: וְהוּא מִסְבִּיר "כשם שאין לשבעת צבעי הקשת אלא נקודת מוצא אחת על

אף רבגוניות אורם, כך גם האור האלוקי היוצא מהקרנת פניו, כביכול של האחד היחיד, מתגלה לעינינו בהאצלתן של שבע "מתנות הברכה" הללו רמז לקשת בענן...".

דברים מאלפים אלה מסבירים באופן כה מוחשי למה זוכה אותו האדם שבא להיראות לפני ה' שפע של ברכה והצלחה!

סיום

לסיום דברנו יש לברר מה היא עבודת הראיה היום יומית? מה יכול לקלקל את ראייתנו הרוחנית ומאיך כיצד נוכל לתקנה?

נצטט מדברי הפלא יועץ: ערך "ראיה" - "...אם מסתכל בעריות והלב חומד... אם לא בא לידי עבירה הראיה עצמה היא גופה עבירה ופוגמת בעני נשמתו ובעיני עילין... והמסתכל בפני אדם רשע איסורא כעבד ופוגם עיניו...".

מדבריו אנו מסיקים שיש לאדם שני זוגות עיניים גשמיים ורוחניים ואם לא ישמור על עיניו הם עלולים להפגם. מאידך יש דרך לשיפור וחיזוק העיניים כפי שמובא בהמשך דבריו "...וטוב להסתכל בפני רבו והוא מסוגל לחכמה כדכתיב "והיו עיניך רואות את מוריד"..." הסתכלות בפני אדם צדיק וטוב וחכם גורם טובה והוא ממשיך לנפשו קדושה.

לסיום מצטט ה"פלא-יועץ" גמרא המסבירה ומתמצתת את נושא המאמר כולו, מהי ראיית הפנים והיא אף משאירה לנו הדרכה הלכה למעשה כיצד לזכות להארת פנים:

ואיתא בש"ס דאמר רב האי דעדיפנא מחבראי משום דחזיתי לרבי מאיר מאחוריה ואי הוה חזינא ליה מאפיה הוה עדיפנא טפי ואמרו עוד המקביל פני רבו כמקביל פני השכינה...

תיקון לפגם הראות לבכות על אדם כשר, ועל עונותיו, ועל חורבן בית המקדש פלגי מים ירדו עיני ובוזה יזכה לחזות בנעם ה' ולבקר בהיכלו".

יהי רצון שנזכה לעלות לרגל למקום המקדש

ונזכה לראות ולהראות לפני ה'

ונזכה לשפע ברכה והצלחה !!!